

SRPSKA, KOD PODGORICE: SUSRET SA UČITELJEM ŠPIROM VUJOVIĆEM

PLAVNO I DALJE U NJEGOVOJ DUŠI

Nakon Završene učiteljske škole u Sremskim Karlovcima, Špiro Vujović, dobio je, sada već daleke 1957. godine, prvo zaposlenje u Plavnu . I danas su u njemu živa i jaka sjećanja na to vrijeme i naše ljude. Imala sam sreću da sama bila njegova učenica, i još veću da sam ga, nakon dolaska u Crnu Goru (u Podgoricu), prije više od 30 godina, umeđuvremenu saznajući za njega, nedavno i posjetila

Svako od nas je svoje djetinjstvo zapamtio na svoj način. I svako od nas ima o njemu svoju priču o – zavisno od toga gdje se rodio, koga je u tim godinama od najbližih imao – oca, majku, djeda, babu, brata, sestru, tetke, stričeve, ujake... Bilo da je odrastao u selu ili u gradu. Ali, jedna priča i jedno sjećanje imaju zajednički temelj i poruku koji su obilježili naš najraniji život – to je učitelj. Lik i ličnost našeg prvog učitelja – nikad ne blijede. S vremenom, postaju još upečatljiviji, još značajniji, i dozivani sa naše strane, sa još više ljubavi i poštovanja.

Ni ljubav ni poštovanje količinskom mjerom se ne mogu izmjeriti, ali bismo ih, uz određenu paralelu, mogli prikazati: da su, po svojoj snazi i životnosti, odmah iza naših osjećanja prema sopstvenim roditeljima.

A kakva osjećanja tek narupe kad se sa svojim učiteljem susretnete nakon 60 godina! Imala sam tu sreću i čast da ponovo, nakon 2. razreda osnovne škole, i pređenih 60 godina života, susretnem svog učitelja Špira Vujovića koji je, sada već daleke, 1957. godine bio naš učitelj u OŠ “Dositej Obradović” u Plavnu – Područno odjeljenje Zorići. Svi tadašnji učenici, njihovi roditelji i ostali mještani Zorića dobro ga pamte, kao što pamte i, tada također mlade, učitelje Nikolu Krtinića (od milošte mnogi su ga zvali učitelj Nidžo) i Rada Nedeljkovića koji su došli iz Vojvodine. Oni su, za razliku od učitelja Špira koji je bio samo jednu godinu, ostali u Plavnu još dugo – sve do penzionisanja.

SVJEDOČENJA KOJA LIČE NA BAJKU

Ne čudi to što mi, koji smo rođeni u Plavnu, išli na dalje školovanje i dobar dio života proveli u Kninu, Zadru, Šibeniku, Splitu, Beogradu, Novom Sadu i drugim mjestima tadašnje Jugoslavije, svoje rodno mjesto nosimo u sopstvenoj duši kao najveću svetinju. Ali iskustva, sjećanja i osjećanja koja je učitelj Špiro ponio iz našeg Plavna – to su svjedočenja koja više liče na bajku ili san nego na realna, istinska dešavanja.

Rođen prije 84 godine u selu Komarno, u pitomoj Crmnici, blizu Skadarskog jezera, danas naš učitelj živi u Srpskoj, prigradskom naselju nedaleko od Podgorice. Nakon jedne godine provedene u Plavnu, otišao je u tadašnju JNA, nakon čega je kraće učiteljevao u Lovćencu u Vojvodini, da bi se vratio u svoj zavičaj: u osnovnoj školi u zetskom selu Bijelo Polje bio je jednu godinu, da bi potom otišao u školu u obližnjoj Srpskoj, odakle je, nakon punih 40 godina rada otišao u penziju. U Lovćencu je upoznao svoju sadašnju suprugu Nevenku, također učiteljicu, koja s njim zajedno dolazi u Crnu Goru, posvećujući se svim svojim bićem školovanju naših najmlađih. Dakle, stamena i složna učiteljska porodica koja je svojim radom u školi i širim društvenim i kulturnim aktivnostima zadobila povjerenje i poštovanje ne samo stanovnika Srpske, već i Zete, Crmnice, i drugih okolnih mjesta.

Njihova kćerka Jelica krenula je roditeljskim stopama, profesor je matematike, a sin Milan i snaha Hajdana bave se privatnim poslom.. Njihove dvije ćerkice, Ksenija (3.razred osnovne škole) i Darja (3,5 godine) imaju od koga da uče. Ako im je što nejasno, tu su, pored roditelja, djed i baba, koji ih jednakim žarom uče i školi i životu.

U toplom domu našeg učitelja, od prvog trenutka našeg susreta, krenula je još toplija priča o Plavnu. Prije nego je bilo šta rekao o tom nezaboravnom vremenu njegovog prvog pedagoškog službovanja, učitelj Špiro je naglasio : « Još hiljadu godina da sam učitelj, nikad mi neće biti tako lijepo kao u Plavnu !» A on se imao zaista čega i sjećati : dobrote, poštovanja, gostoprimitstva i prijateljstva naših seljana, njihove pažnje i izlaženja u susret u svako ; sjeća se đačkih priredbi povodom novogodišnjih i drugih praznika; brige đačkih roditelja kako da se obezbijede drva za ogrijev tokom zime za njih trojicu učitelja (a zime su tada znale biti veoma oštre). A nijesu izostali ni pozivi mnogih porodica da budu njihovi gosti,

pogotovo tokom zime, jer se duge noći nijesu mogle skraćivati ni telefonom ni televizijom, jer ih tada još nije ni bilo. A mnogi od naših su se utrkiivali ko će učiteljima spremiti ljepši hljeb, bolji sir, što ukusniji pršut i bocun pitkijeg vina. Jer, grad i prodavnice – bili su daleko.

ISPRATILI SU ME KAO RODITELJI

Na pitanje koji bi poseban detalj izdvojio tokom svog boravka u Plavnu, učitelj je naglasio : « Nikad neću zaboraviti dan kada sam polazio u vojsku : ispratili su me kao roditelji, kao najrođeniji. Spremili su bogati ručak – pečena jagnjetina, najljepša pršuta koju sam ikad okusio, domaće vino, rakija, sir, kajmak, pšenični hljeb... I to nije bilo sve ! Ne samo što me je čitava grupa Plavanjaca ispratila do željezničke stanice, do koje je trebalo pješaćiti 7 kilometara, već su ubrzo, kroz dvadesetak dana, a već sam bio u vojsci, u znak zahvalnosti, sakupili i poslali mi novac u visini moje tadašnje učiteljske plate ! Takvo je bilo Plavno i takvi su bili Plavanjci », ne bez sjete kaže naš učitelj.

Adanas ? Ne može da vjeruje da je « onakva ljepota, kako kaže učitelj, opustjela ».

-Često ga sanjam », sjetno nastavlja svoju priču učitelj Špiro. « Ali u snu, nikada mi njegova slika nije jasna kao ona na javi koja mi je i sada pred očima kao da sam jučer otišao iz Plavna. Sve je u nekoj sjenci, zaseoci i okolne planine u nekoj magli. Takva slika Plavna koja mi često dolazi u san, nadam se da ćete mi vjerovati, krenula je od nesrećnih devedesetih, od rata i zločina, od izгона tog divnog naroda sa njegovih ognjišta... » Stao je sa svojom pričom učitelj. Namjerno nijesmo više htjeli govoriti o tuzi, mucii... Život se nastavlja, Plavno je i dalje tu, ono ne može tek tako ispariti, nestati...

Iako je u 84 godini, učitelj Špiro još je aktivan domaćin : brine o bašti, vinogradu, voćnjaku – sve je organsko i u skladu sa prirodom. Ponekad ode i na zelenu pijacu : mnogi se otimaju o njegove proizvode, jer znaju – u njima nema ni zrnca ubistvene hemije. « Zemlja nas nikad ne može izdati. Ona će nas služiti onoliko koliko mi služimo njoj », kaže naš učitelj. A njegovo drugovanje s prirodom najbolje ilustruje činjenica da još od djetinjstva sakupljao ljekovito bilje kojim crnogorski pejzaž, od Kotora do Žabljaka, itekako obiluje. Od njega i danas spravlja različite ljekovite tinkture i po tome je naširoko poznat. Mnogima je pomogao, ne tražeći ništa zauzvrat. « Muku čovjekovu treba razumjeti i nikada se ne zna kada će nam i zašto

zatrebati nečija pomoć », kaže učitelj Špiro. I u Plavnu dok je bio, uvijek je sa sobom nosio malu priručnu apoteku i tako mnoge spasio od zdravstvenih nepravilnosti. Jer, najbliži ljekar bio je u Kninu, udaljenom oko 30 km, do kojeg se u to doba, putovalo najčešće zaprežnim kolima ili na konju, ukoliko se nije imalo sreće na vrijeme stići na voz, odnosno željezničku stanicu, daleku više od 7 km. A o ljekovitim travama, kako ih prepoznati, gdje naći i na koji način spravljati od njih najefikasnije lijekove – naučio je još kao dijete od svog đeda, a i poznata knjiga Vasa Pelagića bila mu je uvijek pri ruci.

ŽIVJELO SE ČASNO

Sada, njegova starija unuka Ksenija prati ga u stopu. Mnoge trave zasadili su u svojoj bašti, pa tako i ona, sa svojim đedom, polako ovladava njihovom magijom, radoznalo upija đedove savjete, pažljivo slušajući o svakoj travki, cvijetu, listu, korijenu...

Dugo smo razgovarali – naše riječi plavile su i radost i sjeta, i slike Plavna, nekadašnjeg i sadašnjeg, njegovih ljudi i njegovih učenika, mnogih događaja i doživljaja koji su, na svoj način, opet oživjeli i potvrdili da se, bez obzira na raniji oskudni život, ipak, časno i srčano živjelo, i disalo punim plućima.

Pri odlasku iz kuće našeg dragog učitelja Špira Vujovića ispratila me je lagana, topla proljećna kišica (taman da ne primijete moje suze koje su, zbog, na trenutak nanovo oživljenog Plavna počele da mi sjenče očne kapke), i blagost i ljubav njegovih ukućana, ali i još jednom izgovorene njegove riječi da mu, i da je još hiljadu godina učitelj, « neće niđe biti tako lijepo kao u Plavnu ».

Znam sigurno : Nakon 60 godina, bio je to moj prvi, ali ne i posljednji susret sa našim dragim učiteljem Špirom. Brzo planiram za Srpsku : da opet oživimo Plavno ! A vi, dragi moji Plavanjci, ako vas put nanese do Crne Gore i njenog mora, navratite u Srpsku. Kuća učitelja Špira je pored magistrale, neposredno prije skretanja za Aerodrom, otvorena 24 časa za sve dobre ljude. A zar ljudi iz Plavna mogu drugačiji biti nego dobri !

I učitelj bi volio da vas još jednom vidi. Vašom posjetom, učinićete da čitavo nekadašnje Plavno još jednom uživo zapjeva u vašoj i njegovoj duši.

Srpska, kod Podgorice, 18.maj, 2018.

Jovanka Savić Vukanović

